

LOCUL SĂVÂRȘIRII INFRAȚIUNII

Stela BOTNARU

Problemei privind determinarea locului săvârșirii infracțiunii îi revine un loc important în conținutul științei dreptului penal și în practica aplicării acestuia. În conformitate cu prevederile alin.(1) art.12 CP RM, „locul săvârșirii faptei se consideră locul unde a fost săvârșită acțiunea (inacțiunea) prejudiciabilă, indiferent de timpul survenirii urmărilor”. Locul și timpul comiterii faptei reprezintă, în general, semne facultative ale laturii obiective a componenței infracțiunii, care pot fi privite numai ca un tot coerent. De aceea este meritos că legiuitorul nostru în conținutul art. 9 CP RM dă și definiția timpului săvârșirii faptei care este similară celei ce vizează locul comiterii acesteia. Așadar, în cazul comiterii infracțiunilor materiale, formale sau formal-reduce, locul săvârșirii acestora se va considera locul unde a fost comisă fapta prejudiciabilă sau una dintre etapele infracțiunii neconsumate. În conținutul Părții speciale a Codului penal al Republicii Moldova, există așa-numitele componente de infracțiune alternative. Legiuitorul le caracterizează drept consumate atunci când este săvârșită una dintre faptele prevăzute în dispoziția normei penale (de pildă, art. 216, 250, 251, 290, 292

etc.). Deci, alternative sunt componentele care prevăd în textul de incriminare două sau mai multe modalități de comitere alternativă sau chiar urmări alternative [1, p.172]. În asemenea situații, dacă măcar una dintre faptele alternative a fost comisă pe teritoriul Republicii Moldova, atunci infracțiunea în totalitate urmează a fi considerată săvârșită pe teritoriul țării noastre. Nu se exclude, în acest caz, posibilitatea ca una dintre faptele alternative să fie săvârșită după o perioadă îndelungată de timp, perioadă care ar putea determina aplicarea prescripției tragerii la răspundere penală potrivit dispozițiilor art. 60 CP RM. Exemplu în acest context poate fi fapta de procurare ilegală a substanțelor narcotice care a fost săvârșită pe teritoriul Republicii Moldova, iar faptele ulterioare de păstrare și prelucrare a acestora - în afara hotarelor țării noastre (alin.(2) art.217). Dacă până la momentul prelucrării substanțelor narcotice a expirat termenul prescripției tragerii la răspundere penală pentru fapta de procurare ilegală a substanțelor narcotice, săvârșită pe teritoriul Republicii Moldova (în cazul dat – 2 ani, conform lit.a) alin.(1), art.60 CP RM), putem considera că componenta dată, fiind alternativă, iar infracțiunea săvârșită pe teritoriul R. Moldova vor determina oare aplicarea prescripției tragerii la răspundere penală și vinovatul va fi liberat de răspundere penală, inclusiv pentru faptele de păstrare și prelucrare a substanțelor narcotice? Este evident, că fiind astfel tratată, problema generează o apreciere juridică neadecvată a faptelor săvârșite în afara hotarelor R. Moldova. De aceea considerăm că în astfel de situații, când faptele alternative cuprinse de latura obiectivă a unei singure infracțiuni au fost comise în diferite perioade de timp, pe teritoriul diferitelor țări, locul săvârșirii acestei infracțiuni urmează a fi considerat locul unde a fost săvârșită ultima acțiune (inacțiune) alternativă. Aceasta ar permite aplicarea răspunderii penale pentru toate actele infracționale, indiferent de perioadele de timp ce despart prima faptă alternativă de cea din urmă care caracterizează latura obiectivă a infracțiunii respective.

Prezintă interes și problema referitoare la determinarea locului comiterii infracțiunilor continue și prelungite. Infracțiunile continue sunt faptele care se caracterizează prin săvârșirea neîntreruptă, timp nedeterminat a activității infracționale (alin.(1) art.29 CP RM). Uneori, acest timp nedeterminat poate cuprinde o perioadă îndelungată de timp (spre exemplu, timpul săvârșirii faptelor incriminate de art.217, 371 CP RM). Potrivit autoarei Z.A. Neznamova „locul comiterii infracțiunii continue se consideră teritoriul aceluși stat, unde a fost săvârșită fapta care generează apariția infracțiunii continuă” [2, p.46]. Pornind de la aceasta, dacă infractorul a părăsit unitatea militară de pe teritoriul R. Moldova (art. 371 CP RM), dar a fost reținut sau s-a autodenunțat pe teritoriul altei țări, infracțiunea urmează a fi considerată săvârșită pe teritoriul R. Moldova. În teoria dreptului penal se consideră că

timpul comiterii infracțiunii continue se consideră momentul încetării activității criminale sau momentul reprimării faptelor prejudiciabile.

Considerând din corelația și unitatea „timp-loc” în cadrul infracțiunii, urmează să considerăm drept loc al comiterii infracțiunii continue, locul unde a fost încetată sau reprimată activitatea infracțională. De aceea, infracțiunea continuă se va considera că a fost săvârșită pe teritoriul R. Moldova, numai atunci când ea a fost reprimată sau încetată în limitele hotarelor statului nostru.

Infracțiunea prelungită reprezintă fapta săvârșită cu intenție unică, caracterizată prin două sau mai multe fapte infracționale identice, comise cu un singur scop, alcătuind în ansamblu o infracțiune (alin.(1) art.30 CP RM). Locul comiterii categoriei date de infracțiuni urmează să se considere teritoriul aceluși stat, unde a fost săvârșită ultima faptă identică care formează în ansamblu o infracțiune unică. Anume din momentul comiterii ultimei acțiuni (inacțiuni) prejudiciabile din șirul complet de fapte identice se va începe curgerea termenului prescripției tragerii la răspundere penală potrivit legislației penale a țării, pe teritoriul căreia a fost săvârșită infracțiunea prelungită.

Potrivit lit.c) alin.(2) art.12 CP RM, „locul săvârșirii infracțiunii transnaționale se consideră atare, dacă infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul Republicii Moldova, cu implicarea unui grup criminal organizat sau a unei organizații (asociații) criminale care desfășoară activitate infracțională în mai mult de un stat, și invers”. Legiuitorul se referă direct la grupul criminal organizat sau la o organizație (asociație) criminală ca forme ale participației. Dar, în funcție de gradul de coordonare a acțiunilor participanților, există participație simplă și participație complexă (lit.a),b) art.43 CP RM). În aceste cazuri, potrivit teoriei dreptului penal, dacă autorul a acționat ilegal pe teritoriul țării sale, iar organizatorul, instigatorul sau complicele au săvârșit fapte ilegale în afara teritoriului dat, atunci, potrivit opiniei unor autori, locul comiterii acestei infracțiuni urmează a fi considerat teritoriul pe care a acționat autorul infracțiunii [2, p.90]. Dacă însă autorul a comis infracțiunea în afara țării, al cărei cetățean este, iar ceilalți participanți – pe teritoriul statului de origine, atunci locul comiterii infracțiunii va fi considerat teritoriul statului străin.[3, p.24]. Rezultă că autorul reprezintă figura centrală de care depinde nu doar calificarea faptelor celorlalți participanți, dar și legea penală a cărei țări va urma să fie aplicată. Codul penal al Republicii Moldova conține prevederi exprese privind aplicarea pedepsei pentru participație (art.83). Astfel, organizatorul, instigatorul și complicele la o infracțiune prevăzută de legea penală, săvârșită cu intenție, se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru autor. Însă, la stabilirea pedepsei se ține cont de contribuția fiecăruia la săvârșirea infracțiunii, precum și de prevederile art.75 CP RM. De aceea, ar fi corectă concluzia conform căreia răspunderea penală a participanților se bazează întâi

de toate pe principiile generale ale răspunderii penale prevăzute în art.51 CP RM. Autorul rus B.V. Voljenkin susține că în cazul participației la infracțiune se va considera că infracțiunea a fost săvârșită pe teritoriul țării, dacă autorul a comis-o pe teritoriul ei, chiar dacă ceilalți participanți au acționat în afara teritoriului statului respectiv. Dacă însă autorul a comis infracțiunea în afara hotarelor statului al cărui cetățean este, iar ceilalți participanți au săvârșit actele infracționale pe teritoriul acestui stat, faptele ultimilor urmează a fi considerate săvârșite pe teritoriul țării lor de origine [4 p.22]. Cu părere de rău, respectivul autor nu se pronunță asupra calificării faptelor organizatorului, instigatorului, complicei, săvârșite în afara hotarelor țării. Se presupune că locul comiterii faptei pentru fiecare participant poate fi diferit, în funcție de teritoriul țării unde au fost săvârșite faptele penale de către aceștia. În asemenea situații, o infracțiune unică comisă în participație poate fi calificată în conformitate cu normele penale ale diferitelor state, pe al cărui teritoriu au activat participanții la infracțiune. Când privește aplicarea legii penale asupra tuturor participanților la infracțiune, indiferent de locul comiterii faptelor criminale, trebuie să se facă referire la dispozițiile alin.(2) și (3) ale art.11 CP RM – principiile universalității și realității.

De asemenea există și instituția extrădării persoanelor care au comis infracțiuni pe teritoriul altor țări. De aceea, participanții care au săvârșit fapte penale în afara hotarelor Republicii Moldova pot răspunde penal potrivit legislației penale a țării noastre, însă nu în conformitate cu principiul locului comiterii faptei, dar potrivit principiilor ce determină cercul de persoane care pot răspunde penal în conformitate cu Codul penal al Republicii Moldova, indiferent de locul săvârșirii infracțiunii.

Referințe:

1. GRAMA, M., BOTNARU, S., ȘAVGA, A., GROSU, V. *Drept penal. Partea generală*. Vol. 1. Chișinău: Tipografia Centrală, 2012.
2. КОЗАЧЕНКО, И. *Уголовное право. Общая часть*. Москва: Норма, 2008.
3. ИНОГАМОВА-ХЕГАЙ, Л., РАРОГ, А., ЧУЧАЕВ, А. *Уголовное право Российской Федерации. Общая часть*. Москва: Инфра-М, Контракт, 2006.
4. ЛЕБЕДЕВ, В. *Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации*. Москва: Юрайт-Изд., 2007.